

WERK IN
UITVOERING

“Ik ben benieuwd wat ons nieuwe thema is!”

CBS De Regenboog is een ontwikkelingsgerichte basisschool in Ridderkerk. Aan de hand van betekenisvolle thema's werken de leerkrachten aan de brede persoonsontwikkeling van de kinderen. In dit artikel beschrijven leerkrachten Marije Heijkoop en Wiebe Steenstra hoe in de bovenbouw vormgegeven wordt aan de thema's. Daarbij zoomen ze in op het enthousiasme en de betrokkenheid van de kinderen. In groep 7 wordt gediscussieerd over het vloggen voor en door kinderen, terwijl in groep 8 de kwestie 'ongezond leven is een keuze' centraal staat.

EERSTE HULP BIJ EEN GEZOND LIJF

Na de ochtendpauze komen de kinderen van groep 8 nieuwsgierig binnen. Middenin de kring staat een tafel vol met gezonde en ongezonde traktaties. De kinderen raken er niet over uitgepraat: "Wat ziet het er lekker uit! Dat is kwarktaart, mijn lievelings! Ik houd niet van tomaten en komkommer, te gezond! Mogen wij dit straks allemaal opeten, juf?"

De kinderen mogen zelf een keuze maken, gezond of ongezond. De juf vraagt waarom de kinderen kiezen voor deze traktatie. Kim antwoordt: "Ik krijg thuis niet zo vaak iets echt ongezonds, dus daarom kies ik het nu wel." Tom zegt: "De ongezonde traktaties vind ik niet zo lekker. Ik houd meer van groente en fruit, maar het is toevallig dat het gezond is." Vervolgens brengt de juf de kwestie in het gesprek. "Ongezond leven is een keuze!", zegt ze. Er ontstaat een pittige discussie.

"Nee," zegt Timo meteen "want mijn ouders kiezen wat we thuis eten dus heb ik geen keuze." Yori is van mening dat ongezond leven niet alleen met voeding te maken heeft, want je moet ook bewegen, niet roken en geen alcohol drinken.

VANUIT HET KIND NAAR DE WERELD DURVEN KIJKEN

Om kinderen echt nieuwsgierig te maken ervaren wij dat het belangrijk is om een actueel thema te kiezen dat kinderen echt aanspreekt. De actualiteit is iets wat nu plaatsvindt, wat je vindt in de krant of wat bij jou op de hoek van de straat gebeurt. In de periode van het thema 'Eerste hulp bij een gezond lijf' werd er in het nieuws veel gesproken over welvaartsziektes. Na de feestmaanden werden er in Nederland weer volop goede voornemens bedacht om deze soms na een week weer aan de kant te schuiven. Maar ook de verkoop

van de plofkip stond in de krant, want is deze kip wel zo gezond voor de consument? Tijdens de voorbereiding van het thema (fase o) ervaren wij dat een interessant en pakkend thema pas kan slagen als de leerkracht breed durft te denken over inhouden en kwesties. Naar aanleiding hiervan worden er betekenisvolle startactiviteiten gekozen om kinderen nieuwsgierig te maken en bestaande kennis op te laten borrelen.

De gesprekken die in de klas worden gevoerd tijdens de startactiviteiten zijn een grote informatiebron voor de leerkracht. Waar denken de kinderen aan? Waar hebben ze het over? Wat houdt ze bezig? Wat leidt tot discussie? Goede input voor een rijke kwestie! Wij ervaren dat de kwestie de rode draad is binnen een thema. Binnen het eerder genoemde thema was de kwestie 'Ongezond leven is een keuze'.

Kinderen hebben een sigaret van ouders meegenomen om te onderzoeken wat er in zit.

Een kwestie nodigt uit tot het geven van je mening en een kwestie is onderzoekbaar!

Tijdens het gesprek noteert de leerkracht op een groot papier wat de kinderen inbrengen. Ze stelt vragen tussendoor om iets te verhelderen of ze vat het samen. De meeste kinderen zijn er van overtuigd dat een kind op de basisschool nog geen keuze kan maken over gezond of ongezond leven. "Wanneer denk je dan dat je zelf een keuze kunt maken?", vraagt de leerkracht. Martin zegt: "Ik vind dat je op de middelbare school zelf mag kiezen wat je eet! Dan ben je oud genoeg om het zelf te bepalen." Hier zijn de meeste kinderen het mee eens. Maar als de leerkracht aangeeft dat de kinderen dan al over een half jaar zelf mogen weten of ze gezond willen

leven beginnen ze toch te twijfelen.

Na het noteren van alle ingebrachte opvattingen over de kwestie wordt er centraal een hypothese bedacht. 'Ik denk dat het antwoord op de kwestie is.....?' Tijdens een vervolgactiviteit bekijken we met elkaar de kwestie, de ingebrachte ideeën en meningen en de hypothese. Wat moeten we nu te weten komen? We hebben de ervaring dat dit vaak uitmondt in verschillende subthema's die allemaal een stukje bijdragen aan het onderzoeken van het vraagstuk. Binnen het thema 'Eerste hulp bij een gezond lijf' zijn de subthema's:

- Gezond vs ongezond
Op welke leeftijd weten kinderen het verschil tussen gezond en ongezond? Wanneer leef je gezond?

Hoeveel suiker zit er in deze producten?

- Je lichaam
Wat is het gevaar voor je lichaam als je ongezond leeft?
- Verslavingen
Wat is een verslaving? Wat doet het drinken van alcohol met je lijf? Hoe ongezond is alcohol? Hoe ongezond is het roken van een sigaret? Wat zit er in een sigaret?
- Verschillende ziektes
Wat zijn welvaartziektes? Welke ziektes waren er vroeger? Zijn deze ziektes er nu ook nog?

Naar aanleiding van de subthema's worden de onderzoeksgroepen gevormd, er worden onderzoeksvragen bedacht en er wordt een onderzoeksplan gemaakt. Na een presentatieronde, waar de kinderen met elkaar kijken naar de onderzoeksplannen, gaan de kinderen op onderzoek uit. Nieuwsgierig, enthousiast en betrokken gaan ze op zoek naar iets wat ze zelf echt willen weten!

ZAPPEN MAAR?!

In een ander thema willen we in de bovenbouwgroepen graag aan de slag met communicatie en media. Vanuit de actualiteit willen we onderzoek doen naar de behoefte van mensen om te communiceren en de invloed van media op het gedrag en meningen van mensen. In de voorbereiding van dit thema, dat we 'Zappen maar?!' noemen, denken we ook na over mogelijke praktijken bij dit thema. Het lijkt ons leuk om een eigen televisieprogramma of uitzending van het (jeugd)journaal te maken. We hebben er zin in!

EIGEN KIJKGEDRAG

De eerste startactiviteiten gaan over de actualiteit (o.a. een nieuw seizoen van The Voice of Holland, populaire series) en de eigen ervaringen van kinderen. Zo schrijven de kinderen een tekst over hun eigen 'kijkgedrag'. Daarin valt al op dat veel kinderen in groep 7 meer naar YouTube kijken dan naar de televisie. Vooral het volgen van bekende YouTubers is erg populair en wordt dagelijks besproken in de groep. Een aantal kinderen heeft zelfs een eigen kanaal op YouTube waarop ze regelmatig vlogs plaatsen. De kinderen

In de dokterspraktijk kunnen we al onze vragen stellen over een gezonde levensstijl.

zijn hier vooral nieuwsgierig naar, daar moeten we wat mee! Maar is vloggen eigenlijk wel geschikt voor kinderen? Om discussie uit te lokken organiseert de leerkracht een groepsgesprek rond de stelling 'Vloggen is absoluut niet geschikt voor kinderen'. De kinderen hebben hier allemaal wel een mening over en er ontstaat een mooie discussie. Argumenten voor en tegen de stelling worden zo goed mogelijk onderbouwd. In het gesprek komt naar voren dat de meeste kinderen vinden dat vloggen door kinderen prima kan, mits er aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan. Met elkaar stellen we een lijst op van 'do's en don'ts' als je gaat vloggen. En dat moet natuurlijk uitgeprobeerd worden. De kinderen gaan allemaal aan de slag met het maken van hun eigen, eerste vlogs. Ze zijn razend enthousiast en al snel ontstaat het idee om een eigen YouTube kanaal te beginnen,

waarop deze en nieuwe vlogs geplaatst kunnen worden.

VLOGGEN MAARI

In de voorbereiding op het thema 'Zappen maar!' hebben we nagedacht over mogelijke sociaal culturele praktijken. Tijdens de startactiviteiten blijkt in groep 7 echter dat het idee om een eigen televisieprogramma te maken niet aansluit op wat er écht leeft in de groep. Door in te gaan op de ervaringen van de kinderen en door het enthousiasme van de kinderen in de gesprekken over het vloggen, ontstaat het plan om geen televisie-uitzending te maken, maar een eigen YouTube kanaal te beginnen waarop alle vlogs van de kinderen kunnen worden gepost. Aan deze praktijk kunnen alle activiteiten in dit thema worden gelinkt. Het thema 'Zappen maar!' wordt dus 'Vloggen maar!'

→

ONDERZOEK

Tijdens de startactiviteiten zijn al veel vragen gesteld. Over het vloggen zelf, maar ook over de techniek achter het vloggen en over communicatie vroeger en nu. In de onderzoeksfase gaan de kinderen in groepjes aan de slag met hun onderzoeksvragen. Tijdens het vloggen wordt volop geëxperimenteerd. Daarnaast doen ze bronnen- en praktijkonderzoek om antwoorden te krijgen op hun vragen. De presentaties worden ook zoveel mogelijk als vlog opgenomen. Door het bekijken, bespreken en beoordelen van de vlogs wordt de informatie van de verschillende groepjes gedeeld, zodat alle kinderen op de hoogte zijn van de resultaten van de verschillende onderzoeken. Op deze manier blijven de kinderen

nieuwsgierig en betrokken. Niet alleen bij hun eigen onderzoek, maar ook bij de onderzoeken van de andere kinderen!

CONCLUSIE

Dit zijn twee voorbeelden van thematiseren zoals dat in de praktijk op De Regenboog plaatsvindt. We ervaren dat de dag soms te kort is om alles wat de kinderen te weten willen komen en willen doen uit te kunnen voeren. Vaak gaan kinderen thuis verder en komen de dag erna enthousiast weer op school om te vertellen wat ze ontdekt hebben. Om kinderen echt nieuwsgierig te maken is het belangrijk om een actualiteit te kiezen die de kinderen aanspreekt. Daarnaast is het belangrijk om een passende sociaal culturele praktijk met de kinderen op te

bouwen, zodat de echte wereld de klas wordt binnengehaald. Wij ervaren dat een goede kwestie de rode draad is binnen een thema. Een kwestie raakt je, nodigt uit tot het geven van je mening en is onderzoekbaar!

Een goede voorbereiding begint bij de leerkracht, die in fase 0 breed durft te denken over inhouden en kwesties. Maar een thema slaagt pas echt als een leerkracht tijdens de gesprekken met kinderen goed luistert naar wat er leeft in de groep en het thema hierop afstemt.

i Marije Heijkoop en Wiebe Steenstra zijn werkzaam als leerkracht op CBS de Regenboog te Ridderkerk.

Reactie van de directie

Goede praktijken groeien vanuit een team dat zich inzet en met elkaar bezig is om het onderwijs zo goed mogelijk neer te zetten. Bij ons op school ervaren we dat we samen leren en samen ontwikkelen, ieder op zijn eigen tempo en niveau. Hierdoor voelen leerkrachten zich veilig, durven ze vragen te stellen en gaan ze uitproberen. In de werkoverleggen stellen we elkaar vragen, delen we onze parels en proberen we elkaar scherp te houden op de ontwikkeling die we als school willen maken.

Wat ons als school erg geholpen heeft en waar wij nog steeds veel aan hebben, is dat wij begeleid worden door een nascholer en steeds meegenomen worden in nieuwe ontwikkelingen binnen het Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Deze begeleiding bestaat uit werkbijeenkomsten met de nascholer waarin we praktisch met elkaar aan de slag gaan. Er vinden ook groepsbezoeken en nagesprekken plaats, waarin de leerkracht zijn eigen ontwikkeling bespreekt. Dit wordt steeds gekoppeld aan de praktijk waarin wij werken met de kinderen.

In het schooljaar 2016-2017 hebben we met de bovenbouw meegedaan aan het onderzoek naar historisch besef bij kinderen. De insteek van het onderzoek was om het historische redeneren binnen de thema's een plaats te geven. Door hier intensief mee bezig te zijn geweest heeft bij ons het thematiseren ook een verdieping gekregen. Dit resulteerde in mooie praktijken, enthousiaste leerkrachten en het belangrijkste: betrokken kinderen!

We zien dat de kwesties die in de groepen besproken worden er toe doen bij leerling en leerkracht. Het is iets wat beiden raakt en de intrinsieke motivatie geeft om steeds meer te willen leren over de wereld om ons heen.

We ervaren een open klassenstructuur waarbinnen het team met elkaar meedenkt en waar plaats is om je ervaringen te delen. Thema's zijn zichtbaar in de school, het leeft! Hierdoor zien we dat collega's, ouders, opa's en oma's ook enthousiast worden en mogelijkheden aandragen om te gebruiken.

Op De Regenboog gaan wij voor een kleurrijke groei. Wij vinden het belangrijk om kinderen te stimuleren in hun brede persoonlijke ontwikkeling. Dit doen wij door betekenisvolle leeractiviteiten te bieden binnen de verschillende praktijken. Wij dagen de kinderen uit om spelenderwijs de wereld te ontdekken en een nieuwsgierige en onderzoekende houding aan te nemen. Dit proces vindt plaats binnen een veilige omgeving waarin kinderen en leerkrachten elkaar stimuleren, inspireren en motiveren.

i Nel van den Herik-Visser is werkzaam als directeur op basisschool de Regenboog te Ridderkerk.